

Amerika in Rusija gradita obrambne baze

Vojni department objavil program.
Sovjetska unija odprla polarno
postajo na otoku Rudolfu

Washington, D. C., 12. maja.—Amerika je storila korake za zagotavljanje baze na skrajnem severu z zgraditvijo baze za svoje vojske bombnike v Alaski. To postaja razkriva naznanilo vojnega departmenta, ki omenja zgraditveni program. Američani bodo zgradili vzletišča, ogrobnjen hangar in druge naprave na točki Mile 26, Alaske. Stroški bodo znašali \$8,125,000. Mile 26 je 26 milj južnovzhodno od Fairbanksa. Bombniki bodo lahko preleteli Beringovo ožino in napeli v kraje ob ruski meji v teh urah.

Baza bo služila bombnikom tipa B-29, B-36 in B-50, ki bodo lahko takoj v akcijo v slučaju vojne proti Ameriki. Točka Mile 26 je služila ameriškim bojnim letalom v drugi svetovni vojni. Tam so letala pristajala v slabem vremenu, ko so bila letališča nedostopna.

Amerika bo zgradila tudi skladišča za orožje in strelivo, deminirne in železniško progo od otoka do Fairbanksa. Naznanilo vojnega departmenta poudarja, da se je poveljstvo letalske sile odločilo za zgraditvijo baz v interesu obrambe Amerike. Točka Mile 26 je bila izbrana iz strateških razlogov. S tečkami tovari naloženi bombniki se bodo lahko dvignili v zrak in izognili visokemu gozdu. Prestregli bodo lahko sovetska bojna letala. Moštvo ameriških letalskih posadk se že pripravlja na operacije.

Druge letalske baze bo Amerika zgradila pri Elmendorfu in Richardsonu, kakor tudi letalske barake in druga posojila. Kongres je že dovolil \$10,000,000 za zgraditvijo baz, zgradnja objektov vojaškega letalstva je v teku pri Nomu, Alaske.

Moskva, 12. maja.—Po petletnem preseljenju, ki je nastal zaradi vojne, je Rusija odprla polarno postajo na otoku Rudolfu. Ta je na vrhu okeanske grupe, ki je znana pod imenom Zemlja Franca Josefa. Postaja se oddaljuje od Severne Amerike. Postaja je oddaljena od kakaj sto milj od Severne Amerike.

Sovjetska odprava treh mož je prvo vprego prekorajčila 150 milj dolga ledeno pokrajino od otoka Rudolf do druge sovjet-

sko polarne postaje ob zalivu Tikhyy. Premagala je vse poteškoče in uspešno prišla do svojega cilja. Postaja na otoku Rudolfu je našla v istem stanju kot je bila pred petimi leti. Pot je trajala dva tedna.

Polarna postaja na otoku Rudolfu je bila zgrajena l. 1936. Poročilo pravi, da so člani odprave našli živila, obleko in drugo opremo v istem stanju kot je bila pred petimi leti.

Anglija vzdržuje veliko armado

Vzrok pomanjkanja delavcev razkrit

London, 12. maja.—Velika Britanija vzdržuje oboroženo silo čez 1,500,000 mož, kar pojasnjuje zastoj v njenih industrijah, ki ne morejo obratovati s polno paro zaradi pomanjkanja delavcev.

Pravkar objavljena statistika razkriva, da na vsaka dva rudarja, ki kopljeta premog v Angliji, pride eden vojak, eden mornar ali letalec, ki štiti oltar polja v deželah Srednjega in Bližnjega vzhoda. Anglija ima 600,000 rudarjev, ki pa ne morejo producirati dovolj premoga za pogon industrij in gretje stanovanj. To dejstvo je bilo razglašeno v januarju in februarju, ko je moralo več tisoč tovarn zapreti vrata zaradi pomanjkanja premoga. Kriza je nastala na notranji fronti in sicer v času, ko je 300,000 vojakov ščitilo oljno fronto.

Anglija ima skoro isto število vojakov doma kot rudarjev v premogovnikih. Industrije nimajo dovolj delavcev, dočim je čez pol milijona mož pod orožjem.

Domače vesti V bolnišnici VISOKI NEMŠKI VOJAŠKI VODITELJI OBTOŽENI

Dva feldmaršala in deset generalov bo prišlo pred sodišče

ZLOČINI PROTI ČLOVEŠTVU OMENJENI

Nuernberg, Nemčija, 12. maja.—Dva nemška feldmaršala in deset generalov je bilo obtoženih vojnih zločinov in zločinov proti človeštvu in vsi bodo postavljeni pred ameriško sodišče. Obtožnica jim očita med drugim, da so dali poklati najmanj 13,000 ljudi v Jugoslaviji in drugih balkanskih državah ter na Norveškem za napade na nemške vojske, v katerih je bilo 60 vojakov ubitih.

Feldmaršal Wilhelm List, poveljnik dvanajst nemške armade, in feldmaršal Maximilian von Weichs, poveljnik druge nemške armade, sta obtožena, da sta izdala odredbe in postavila merilo glede eksekucije talcev. Merilo je bilo eksekucija 100 talcev za vsakega ubitega nemškega vojaka, 50 talcev za vsakega ranjenega nemškega vojaka in deset talcev za vsak čin sabotaže.

Obtožnico je objavil general Telford Taylor, vodilni ameriški prosekutor. Obtoženci poleg List in Weichs so generali Lothar Rendulic, Walter Kuntze, Hermann Foertsch, Franz Boehme, Wilhelm Speidel, Kurt von Geitner, Helmut Seifmy, Hubert Lanz, Ernst Demner in Ernst von Leyser.

Generali so ukazali pobijanje talcev v Jugoslaviji, Grčiji, Albaniji in drugih državah pod nemško okupacijo. Feldmaršal List, ki je bil poveljnik nemške sile v Belgradu, je odredil eksekucijo 4,750 jugoslovanskih državljanz zaradi sabotaže in kršenja regulacij nacijske vojaške vlade.

General Rendulic je obtožen poizniganja vasi in pokolja civilstov. Masakri so bili odredeni v zvezi z zatiranjem odpora proti nemškim okupacijskim silam.

Obtožnica omenja slučaj v

Komentar ameriške propagande

Primerjana je volku, ki je požrl jagnje

Moskva, 12. maja.—Nedavna ameriška radiooddaja, katero je sponzoriral državni department o predmetu "Ameriška obramba v slučaju naglega napada" je bila komentirana v listu Rdeča zvezda. Primerjana je bila volku, katere pretaka volk potem, ko je požrl jagnje.

Program so oddajali Sterling Fisher v imenu državnega departmenta, senator Henry, republikanec iz Južne Dakote, in kongresnik Thomason, demokrat iz Texasa. Rdeča zvezda, ki je glasilo ruske armade, istovetno ameriško propagando z ruskim odskim karakterjem. Titusom. Omenja, da Titus vprašuje svojo ženo Anastazijo, ako je kdo nadleguje. Njen odgovor je: "Nihče se me ne upa nadlegovati, ker ti sam vse nadleguješ."

"Razlika med Titusom in ameriško propagando," pravi članek, "je le v tem, da Titus nadleguje svojo ženo in prijatelje, dočim Američani nadlegujejo ves svet."

Ruski komentator je označil ameriško radiooddajo za klepetanje in da skuša ustvariti vtis, da hoče nekdo naklestiti Ameriko kot otroka, ki se ne more braniti.

"Ameriški glasovi vpijejo, da je dežela v smrtni nevarnosti," pravi članek. "Henry in Thomason sta razkrila formulo varnosti. Ta je v mogočni oboroženi sili in obkrožitvi sveta z ameriškim špijskim sistemom. Ameriški znanstveniki in industrije se trudijo v raziskavah v upanju, da bodo razkrili nova vojna orožja. Ameriška propaganda ne bo premotila sveta."

Grčiji, ki se je pripetil v avgustu l. 1944. Nemški poveljnik je odredil masakr 200 grških talcev za umor nemškega generala Krecha. Nemci so pobijali v okupiranih državah tudi žide in pošiljali civiliste v koncentracijske taborišča, v katerih so bili mučeni in pomorjeni.

Ameriško orožje prihaja v Grčijo in Turčijo

Rabljeno bo pri zatiranju komunističnih sil.
Amerika bo pomagala tudi latinskim republikam

Washington, D. C., 12. maja.—Zdaj, ko je kongres zaposlen z detalji Trumanovega načrta glede finančne in vojaške pomoči Grčiji in Turčiji in doktrino, ki predvideva akcije za ustavitve pohoda komunizma in širjenje vpliva sovjetske Rusije povsod, je bilo razkrito, da ameriško orožje, strelivo in drugi vojni material prihaja v obe državi. Pošiljanje orožja je podkrepitev nove ameriške zunanje politike, katero je razglasil Truman v svojem govoru na skupni seji kongresnikov in senatorjev 12. marca.

Amerika bo pomagala grški monarhistični vladi in Turčiji pri zatiranju komunizma na podlagi Trumanovega načrta, ki je bil zadnji petek sprejet v nižji kongresni zbornici z veliko večino. Načrt je bil prej sprejet v senatu. Opozicija, ki je trdila, da je načrt v bistvu napoved vojne Rusiji, je bila poražena.

Razlike v načrtu bodo izravnane ta teden na konferencah med senatorji in kongresniki.

Ameriški program za Grčijo v vsoti prispevkov je čez pol milijarde dolarjev, ne \$300,000,000, kot določa v kongresu sprejeti načrt. To dejstvo je razkril v svojem poročilu Paul A. Porter, načelnik ameriške misije, ki se je mudila v Grčiji. Denar bo dobila grška monarhistična vlada, katere predsednik je Demetrios Maximos.

Amerika je pooblastila Veliko Britanijo v zadevi transferiranja orožja in streliva ter drugega vojnega materiala, ki ji je bilo dostavljeno na podlagi posojilno-najemninskega zakona. To orožje bo dobila grška vladna armada, ki je zavezovana v vojni z gerilci pod vodstvom komunistov. Na podlagi aranžne z Veliko Britanijo prihaja ameriško orožje v Grčijo od januarja.

Grški monarhistični režim je že dobil veliko število ameriških topov, streliv, bojnih letal, kakor tudi strelivo. Grška vladna armada uporablja ameriške topove in letala v napadih na gerilce.

Zdaj je bilo razkrito, da je državni department dovolil ameriškim izdelovalcem orožja pošiljanje orožja in streliva v Grčijo.

JAPONCI SKRIVAJO V VOJNI ZASEŽENI PLEN IN BOGASTVO

Tokio, 12. maja.—Člani zavezniške delegacije, ki so prepotovali šest tisoč milj po Japonem, so prišli do zaključka, da Japonci skrivajo plen in bogastvo, zaseženo v vojnem času v deželah, ki so bile pod okupacijo japonskih oboroženih sil. V skladiščih v japonskih mestih, katera so obiskali, so našli le neznatne količine zaseženega vojnega plena.

Delegati so izjavili, da bodo pritiskali na generala Douglasa MacArthurja, naj poostri izdane odredbe in navodila, da morajo Japonci vrniti vso lastnino, katero so zaplenili in pokradli v vojnem času.

Člani delegacije so obiskali skladišča v mestih Kyoto, Hainuzuka, Osaga, Nara in Nagoya v pričakovanju, da bodo našli v teh vojni plen. Našli so le predmete neznatne vrednosti. Iz tega dejstva sklepajo, da so Japonci pokrili plen, da ne bi prišel v zavezniške roke.

Delegacijo tvorijo predstavniki Amerike, Velike Britanije, Francije, Avstralije, Kanade,

Holandije, Filipinskih otokov in Kitajske. Rusija je v zadnjem momentu odklonila povabilo glede reprezentacije v delegaciji. Izid pregleda in preiskave je razočaral delegate. Nekateri so predlagali preiskavo japonskih muzejev in zbirke umetnosti privatnih lastnikov.

Ikanje se bo nadaljevalo. Delegati so uverjeni, da je plen v jamah in drugih skrivališčih. Parniki so druga zadeva. Izmed 1,500 parnikov, katere so Japonci zasegli, je bilo najdenih samo 70 in vsi so poškodovani.

Državni poslanec bo poslan v umobolnico

Oklahoma City, Okla., 12. maja.—Okrajni sodnik C. J. Blinn je spoznal državnega poslanca Jamesa Scotta za blaznega in naznanil, da bo poslan v državno umobolnico. Scott je zadnji teden streljal na državnega senatorja Toma Anglina in ga ranil. Senator je bil poslan v bolnišnico in upanje je, da bo okrev.

RUSIJA PRISTALA NA OBNOVO POGAJANJ O ZDRUŽITVI KOREJE

Washington, D. C., 12. maja.—Zdravni tajnik George C. Marshall je naznanil, da je Rusija pregledala ameriške pogoje glede pogajanj o politični in ekonomski združitvi Koreje.

Rusija je pod ameriško okupacijo severna pa pod rusko okupacijo južna. Zdravni minister V. M. Molotov je poslal noto Marshallu, v kateri je izrazil svoje stališče, da ne bodo vztrajali pri zahtevi, da se komunistom na pogajanjih v Koreji lahko reprezentirajo v korejski začasni vladi.

Pričakuje se, da bo na konferenci v Seoulu prišlo do sporazuma med reprezentanti Amerike in Sovjetske unije glede ustanovitve začasne korejske vlade.

Eksplozije na transportnem letalu

Cape May, N. J., 12. maja.—Na transportnem letalu Trans World Airlines so nastale eksplozije, nakar je letalo treščilo v zaliv Delaware in se potopilo. Štiri osebe so izgubile življenje.

Le z združenim nastopom bo delavstvo porazilo reakcijo.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrti let; za Chicago in okolico Cook Co. \$9.50 za leto, \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vso, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657 - 59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Glasovi iz naših naselbin

Razni komentarji

Akron, O.—Četudi nisem naročnik Ameriške Domovine, mi list vseeno včasih pride v roke, da ga čitam za smeh in kratak čas. Pri čitanju pa mi pogosto pride na misel slika škofa Rožmana, kako prisrčno in smehljajoče je podajal roko nemškemu italijanskim generalom-banditom, ki so med prošlo vojno hoteli uničiti in popolnoma izbrisati Slovenijo z zemljevida.

V A. D. sem čital med drugim tudi dolg dopis, ki ga je pisal baje nekdo iz stare domovine, a ga ni podpisal. Vsebinske vsebino je vse, skozi sovražna nova Jugoslavija, Titu in vladi. Torej, ker ni bilo podpisa in ne navedeno komu je bilo pisano, ni nobenega dvoma, da je bil dopis skovan kar v kovačnici A. D. Zakaj pa se upajo na dan z imeni dopisniki Prosvete? V eni izmed kolon v dotičnem listu je označeno "Dolgo preko Trsta". Kdo piše dotične vesti? Ali morda kakšen izdajalec svoje domovine? Ali kak stopcentni klerofašist?

V uredniškem članku A. D. sem tudi čital: "Ako nam ne verjamete, pa čitajte ameriške liste..." O yes! Saj jih čitamo in dobro poznamo njihovo zavijanje in kaj pogostoma neresnična poročila. Ni še dolgo tega, ko sem bil sam priča take laži-propagande, del katere pa je moral potem na pritisk dotični poročevalec popraviti. Pred nekaj meseci pa smo imeli v Akronu "Town Meeting Hall" in občinstvo, ki je bilo navzoče, je z veliko večino (90%) odglasovalo, da je ameriško časopisje na splošno neodgovorno in pristransko. Tudi Stalin je pokazal dobro sliko politiku Stasenu, kako neodgovorno so ameriški žurnalisti.

A. D. tudi poroča, da ima Jugoslavija 80 tisoč vojaštva. Drugje pa sem čital, da ga ima samo okoli 300 do 400 tisoč. Celo bivši ameriški poslanik v Jugoslaviji R. A. Patterson, ki je velik sovražnik Tita in nove Jugoslavije, je dejal, da jih ima samo okoli 300 tisoč. Ej, kaj zato, če A. D. doda nekaj stotisoč! Saj bedaki radi verjamejo.

A. D. dalje omenja, da v stari domovini nič ne vedo, da jim je pošiljala blago in živež iz Amerike pomožna organizacija UNRRA, temveč, da je ljudstvo pod vtisom, da je dotično blago in živež pošiljala Sovjetska unija. To je grda laž, saj imam pri rokah pismo od sestre, katera omenja o pošiljatelj UNRRA iz Amerike in ne iz Rusije!

Drugje je spet sporočeno, da je ameriška vlada odrekla živež Jugoslaviji, češ, da ne zna gospodariti. Na drugi strani pa poročajo o veliki suši v Jugoslaviji. Vsakdo, ki nima slame v glavi, lahko zna, da je bila suša glavna povzročiteljica pomanjkanja živeža. Dozdaj se ne more ubraniti suši niti mogočna in bogata Amerika, prav tako ne povodnje ali drugih naravnih katastrof.

Zelo zanimiv je bil članek "Po duhovnikih gre vera gor in dol".

ki ga je spisal duhovnik Jože Lampret. V njem odgovarja "velikemu zadržniku", kaplanu Gabrovšku, kateri je pobegnil iz Jugoslavije, a sedaj se nahaja v Clevelandu. Čast in priznanje duhovniku kot je dr. Lampret! On je v resnici ljudski duhovnik; potrdil je tudi neizpodbitno resnico, ako bi ne bilo Tita, bi ne bilo Jugoslavije.

Čehoslovski Tiso, tudi katoliški duhovnik, je bil obešen radi izdajstva svoje domovine. Škof Rožman in Štepinac sta srečno odnesla zdravo kožo. Zahvaliti bi se morala partizanom in Titu, da še teptata zemljo.

Neki duhovnik je pred kratkim napisal, da gredu duše po smrti samo v nebesa ali pa pekel, a prostora kot so vicer ni nikjer. By gosh, iz katekizma pa smo se učili, da so tudi vice, kjer se duše nekaj časa pokore, nato pa odidejo v nebesa. Tudi v molitvah smo vedno molili za uboge, verne duše v vica. Ta "častiti" je nekoč tudi dejal, da mora biti ves človek potunkan v vodo, da je pravilno krščen. Saj verjamem.

Torej niti "častiti gospodje" se ne morejo sporazumeti med seboj v tolmačenju biblije, namreč kam romajo duše po smrti.

Čuditi se ni, kadar dobe v roke sleparji kakšnega preprostejšega človeka, ki rad vse verjame. Taki tički pa so pred kratkim dobili v roke nekega tukajšnjega reverenda, kateri jim je izročil \$2,300 za nov avtomobil, katerega pa ni nikdar prejel. Dotični trije tički so lepo popihali naprej na lov na kaline. Taki tički včasih potegnejo za nos tudi kakšnega Slovence.

V zadevi posojila Grčiji in Turčiji je John S. Knight, lastnik Akron B. Journala in več drugih dnevnikov, napisal, da bo to prvi "downpayment" v nekaj letih bo pa stala ta igra ameriške davkoplačevalce okoli 21 milijonov, a kljub temu ni nobene garancije, da bo komunizem zajezen. Morda je res tako.

Histerija radi komunizma se nadaljuje v Washingtonu in drugod. Morda ste slišali nekega senatorja na programu "Town Meeting", ko je trdil, da so tudi kooperativne zadruge komunistične. Potemtakem so tudi Švica in skandinavske države komunistične, kjer imajo veliko številno zadrug. Ameriško ljudstvo je res poslalo veliko "modrijanov" v Washington!

Pred časom sem čital dopis z naslovom "Naša mladina je dobra". Ne bom se spuščal v podrobnosti, prav tako ne trdim, da nimamo izjeme, toda ali oče in mati zaslužita za nujno požrtovalnost do svojih otrok, da se ju v zahvalo kliče "old man" ali "old woman", kot slišimo mnoge otroke, ki s takimi vzdevki nazivajo svoje starše? Kaj takega ni bilo v stari domovini. Sinovi in hčere smo vedno imeli spoštovanje do staršev.

Joseph Irman.

O nalogah organizacije SANS

Sharon, Pa.—V nedeljo, 4. maja se je vršila redna mesečna seja tukajšnje podružnice SANSa. Zastopani so bili Slovenci, delavski dom, društvo Slovenec 262 SNP in društvo Sloga ABZ. Našima delegatoma so zastopniki priporočali, da glasujemo, da ostane organizacija SANS še naprej, skozi katero bomo ustvarjali tesnejše stike med našim narodom v Ameriki in staro domovino.

Glavni odbor naj pozove vse podružnice, ki so bile razpuščene, da zopet ožive aktivnosti, dočim naj naselbine, ki še nimajo teh podružnic, gredu na delo in jih ustanovijo. Vsaka podružnica, naj bi skrbela, da bi plačala na leto vsaj \$100 v Sansovo blagajno. Podružnice naj volijo svoje uradnike, kateri bodo imeli stike z izvrševalnim odborom SANSa, zaeno pa se naj obdržujejo seje podružnic kot običajno pri naših društvih. Sansova konvencija se naj vrši vsake tri ali štiri leta, za stroške delegatov pa naj skrbijo podružnice same.

Organizacija SANS lahko še nadalje vrši svoje koristno delo, samo treba je malo dobre volje. Naša majhna naselbina se je prav dobro izkazala. Skupaj smo zbrali od tedaj, ko je bila ustanovljena pomožna akcija, pa do sedaj okoli \$2,400. To je lepa vsota, če pomislimo, da naša naselbina z okoli 75 družin. Med temi je tudi nekaj takih, ki niso mogle veliko prispevati, vendar pa je sleherni daroval po svojih močeh. Največ pa so nam prinesle veselice, ki so bile prirejene v ta namen. Na tej podlagi bi lahko skupaj spravili denar tudi v prihodnosti in gotov sem, da ne bi imeli težave skupaj spraviti stotak na leto.

Z denarjem bi SANS pomagal tistim krajem v stari domovini, ki so v največji potrebi, poleg tega pa bi utrjevali naše kulturne vezi s staro domovino. To je priporočilo naše podružnice delegaciji prihodnje oz. druge konvencije SANSa. Našo podružnico bosta zastopala na konvencijo sestra Josephine Cvelbar in Frank Kramar.

Upamo, da bo delegacija začrtala nova pota med novim in starim svetom. Frank Kramar.

"Sreča sije ljudstvu iz oči"

Pueblo, Colo.—Moj mož je prejel več pism od svoje sestre, ki živi v Bojanji vasi, p. Metlika. Ker vidim, da je veliko propagande proti stari domovini in njeni vladi, želim, da priobčite izčrpe iz njenih pism, ki jih je pisala lansko leto.

"Vprašujete, kako je kaj z novim življenjem. Dobro se kreta in nadejamo se, da bo še boljši. Zakaj so se pa naši hrabri vojniki borili, če ne za srečnejšo in svobodnejšo Slovenijo? Sreča naša, da niso sovražniki zmagali, kajti ako bi bili, slabo bi bilo z nami. Zatorej kličem, živela svoboda in naši prijatelji."

"Sporočam, da sem prejela Vaše cenjeno pismo, kar me je zelo razveselilo, posebno sem ponosna in vesela na Vašo narodno zavest, ko spoznavam, da ne nasedate lažnivcem, ki bi Vas radi izkoristili z lažjo in hinavščino, ter mislijo na vero, kar vse je samo krinka, samo da preslepijo narod, ker se boje za svoje potrebe."

"Glede naših zločinskih izdajalcev bi Vam omenila le toliko, da smo Rupnika obsodili, škofa Rožmana pa tudi bomo, kajti ni ga mesta na svetu, kamor bi se skril narodu, ki je zaradi njega krvavel in pozna njegove krivde, njegov zločin, zavajanje našega ljudstva, ki je verno, toda pošteno."

"Iz našega sedanjega življenja bi Vam imela poročati mnogo, toda se bom omejila na najvažnejše. V naši domovini je lepo, svobodno življenje. Sreča sije ljudstvu iz oči. Čeprav je bilo mnogo poslopij uničenih, kljub temu se opaža dihanje novega življenja. Opažamo vsepovsod nove domove, ki rastejo iz ruševin. Narod je srečen, ker je svobodni. Čeprav nam tega ali onega manjka, se tolažimo z zavestjo, da bo v naši svobodni domovini kmalu vsega dovolj, saj se vidi povsod velik napredek našega gospodarstva."

"Živim doma pri hčeri, ker želim da umrjem doma. Če mi pa ne bo prav, bom pa že pravico dobila. Kajti taki, ki so stari 60 ali več let, se lahko obrnejo na državo za podporo, posebno pa še taki, ki so delovali za osvoboditev. In ker sem vedno delovala za osvobodilno fronto, zato me ne skrbi kaj bo z menoj. Stara sem 62 let in mnogo gorja sem prestala skozi dve vojni."

Katarina Vivoda.

Poizvedovanje Jugoslovanskega rdečega križa

New York, N. Y.—Sorodniki iz stare domovine so vprašali Jugoslovanski rdeči križ, da bi jim pomagali najti sledeče rojake in rojakinje:

Josip Vosnik, Joseph Grilc, John Burger, Frančiška Bartl, Franjo Bogat, Filip Fabjančič, Josip Kozar, Anton Lustrek, Louis Mavec, Valentin Podbelšek, Ivan in Josip Pavčič, Louis Pezdur, Ivan Trstenjak, Anton Možina, Gizela Stern, Louis Kisler, Nikola Puškar, Gašper Hribar, Mihael Pisek, Andrej Zizek, Jože Podlogar, Marija Bijuk.

Ako bi kdo vedel za katero zgoraj navedenih oseb, ali pa sam čital te vrstice, se naj zglašil oz. piše na Jugoslovanski rdeči križ, 745 Fifth Avenue, Room 2006, New York 22, N. Y.

Jugoslav. rdeči križ.

Henry Wallace v Detroitu

Detroit, Mich.—V četrtek, 15. maja, ob osmih zvečer bo nastopil kot govornik v Masonic Temple Henry Wallace.

Njegov predmet bo naša zunanja politika in svetovni mir. Apellam na naše rojake, da se gotovo udeležijo tega velikega shoda. Morda pride čas, ko bi se radi udeležili kakšnega shoda, a nam bo zabranjeno, kajti reakcija je na delu, da skuje železni jopič in uklene vse delavstvo vanj.

Torej pohite vsi poslušati Henryja Wallacea v četrtek zvečer!

Josef Korsic.

Wallace v Chicagu

Chicago, Ill.—V sredo, 14. maja, bo nastopil Henry Wallace na velikem javnem shodu v Čikaskem stadionu, 1800 W. Madison st. Shod se bo vršil pod pokroviteljstvom Progressive Citizens of America, Illinois Chapter.

Poleg Wallacea bo nastopil tudi sloviti zamorski pevec Paul Robeson, ki bo pel in govoril. R. J. Thomas, podpredsednik avtomobilske unije CIO, in mnogi drugi.

Wallace bo poročal o svojem obisku v Evropi in o razvoju sedanje ameriške zunanje politike. Na programu bo tudi več drugih točk. Udeležite se tega nadvse važnega shoda!

Odbor.

Časovni komentar

Milan Medvešek

Naj za spremembo ponekaterih stvari, ki sem jih napisal pred leti.

16. februarja 1943: "Sovjetska unija je v preteklem letu malo ne vse breme vojne Hitlerju. Ko bo pa Hitler magan, bodo pa hoteli vsi glavno zaslugi za njegov poraz. Ali ni temu tako?"

8. decembra istega leta: "poleon Bonaparte je pred več kot 100 leti hotel s silo ziti Evropo, toda ni uspel. U pa ni v prvi vrsti za to, ker hotel združiti narode pod eno cosko zastavo in postaviti v Francoze med drugimi narodi."

Z enako metodo so hoteli združiti in obenem zavzeti Evropo Angliji in Nemci. Se jim posrečilo. Prav tako ne bo posrečilo Hitlerju. H je izgubil vojno že takrat, ko je izjavil, da je nemški narod za svobodni narod, kateremu gre v ravnici, da vlada nad Evropo.

Moje skromno mnenje je, da bodo Evropo prej ali slej zili Rusi. Toda ne zato, ker Slovani, temveč zato, ker so jeli in ne poznajo nobene meje med pravici narodov. S jetski stališče je, da imajo narodi pravico do eksistencije. Delavci, mali ljudje, naj živijo v veliki trebnjaki, ki živijo na čun žuljev malega človeka, izginejo. To so stvari, jedro daje moč in silo Rusiji da zaeno pa upanje, da bo Evropa združena in v njej bo dal mir."

Tako sem pisal tedaj. Hitler bil premagan, del Evrope je združen, ostali pa bo tedaj bo Amerika spoznala, da je mogoče ustaviti ljudskega la...

Dokler človek spreminja mnenje v pozitivni smeri, napreduje. Oni, ki se trdovratno klepajo starih idej, z vsakim dnem nazadujejo. So pod kmetovalcu, ki se trmasto b modernega traktorja in se ne lje orje z zastarelim plug. Napredek človeštva je plod večnega, pozitivnega spreminjanja.

Človek je čudna stvar. S bolečine vidi, bolečine sočloveka. Svoje delo povzdiguje, svoje ga bližnjega omalovažuje.

Pred približno 2200 leti je bil filozof Mencius: "Velik je tisti, ki ni izgubil svojega otroškega srca." Velika resda. Toda koliko je ljudi, ki imajo sebi otroško srce?

Zadnjo soboto sem srečal našim Delavskem centru J. Čemažarja, ki je mnogo let pred dobre članke za Proletarca, zneje nekaj časa tudi za Proletar. Johna je bolezen zlo lala, nahujše pa je, ker mu di vid več dobro ne služi, ot je vedno rad čital.

John je tudi potožil, da se njegovi prijatelji pozabili in le malo kateri obišče. V kem mestu se res vrtno v gu kot muhe in čestokrat bimo lajšati trpljenje sočloveka.

Sedaj imamo lepše vreme, bo brez dvoma dobro uprati, tudi na Čemažarjevo zdravi. John, želim ti, da čim prej viš in zopet primeš za perlo njegove prijateljstva na palu da ga ob priliki obiščejo.

Išče brata

John Sekula se je svoj nahajal pri mrs. Glendora S. son, R. F. D. 2. Paw Paw, Mich. Zanj poizveduje njegov brat, doma od Novega mesta.

V Prosveti so dnevne ne in delavske vesti. Ali čitate vsak dan?

Beseda o Trumanovi "kampanji"

Predsednikova "kampanja" za znižanje cen je nekam hitro utihnila. Pred par tedni se je pokazala nad deželo kot zvezda repatic, toda zdaj že ni več slišati o nji. Meščanski tisk si je z radijem vred nekaj dni prizadeval, da bi jo prikazal kot velik uspeh in navduševal "free enterprizerje", naj se odzovejo. Nekaj malih trgovcev se je sem in tam res odzvalo in so "za poskušnjo" — navadno za deset dni — naznanili redukcijo cen nekaterim predmetom za deset odstotkov. Vsi taki trgovci so seveda dobili prominentno mesto v lokalnem tisku in tudi širom dežele. Najbolj so bili oglašani trgovci iz Newberypporta, Conn., ki so se na predsednikov klic odzvali organizirano in za deset dni razpisali redukcijo cen za 10% "za vse one predmete, ki niso vključeni v državnem zakonu o 'fair trade practice'."

Naj pojasnimo, kaj slednje pomeni. Zadnja leta je 45 držav sprejelo zakone o "fair trade practice". Namen teh zakonov je protektiranje določenih cen. Ako na primer kak tovarnar sklene pogodbo s kakim trgovcem, da njegovih izdelkov ne sme prodajati po nižji ceni kot je določena, velja ta dogovor tudi za vse druge trgovine v vseh državah, ki imajo "fair trade practice" zakone. To na splošno velja za vse predmete znanih industrijskih znamk (national trade brands). S tem so cene avtomatično protektirane za mnoge izdelke; brez dovoljenja tovarnarjev jih tudi trgovci ne smejo reducirati, ako se nečejo izpostaviti tožbi. Seveda navadno tega tudi nihče ne skuša, kajti do danes še nismo slišali, da bi bil kak trgovec prosekutiran radi kršenja teh zakonov.

Iz tega je razvidno, kako gosto mrežo so si skovali "free enterprizeri" monopolisti za protektiranje svojih interesov in zagotovitev čim večjih profitov. Proti takim monopolističnim zakonom ni nobenega grmenja. Javnost sploh ne ve, da taki zakoni obstajajo, kajti nihče jih ne obeša na veliki zvon, kot na primer "kooomunizem" ali "monopolistične" unije in podobno.

Od velikih "free enterprizerjev" se je odzvalo Trumanovemu klicu le par večjih korporacij, ki izdelujejo milo, in še nekaj drugih tovarnarjev — vseh skupaj morda kak ducat. Če pomislimo, da je v deželi okoli 75,000 industrijskih in bižnijskih podjetij, je torej le majhna kapljica v morju "free enterprizerjev". Sicer nekaj šteje (in še koliko!) le okoli 250 velekorporacij, ki dominirajo deželo gospodarsko in politično, kajti pod svojim okriljem imajo približno dve tretjini produkcijskih sredstev in naravnih zakladov.

Od teh industrijskih "behemontov" sta naznanili znižanje cen le Fordova družba — za okoli 7% — in International Harvester — za okoli 15%. To sta storili že pred Trumanovo "kampanjo". Toda iz drugih krogov velekapitala ni nobenega glasu. O pač General Motors je naznanila, da bo vsled zvišanja plač za 15c na uro zvišala tudi cene za 7%. Za cenejši avto, ki danes stane okoli \$1,600, sedemodstotno zvišanje cen pomeni \$112 več.

Nam sicer ni znano, koliko danes znašajo povprečni produkcijski stroški na avto (pred vojno so Fordovo družbo stali okoli \$105), toda sigurni smo, da bi General Motors s temi \$112 naredila približno takole: Enega tebi (delavcem na račun meznega povška), dva ali mogoče več pa meni (za večje dividende). Še bolj pa smo sigurni, da bi General Motors, sploh vse avtne korporacije lahko dale to zvišanje plač in povrhu še prilično znižale cene in še bi lahko plačevale enake ali pa morda še večje dividende kot so jih pred vojno. Vsaj številke, ki jih je zbrala avtna unija CIO, tako pokazujejo. Ampak manj za profiti ne pozna nobene meje. Trg pa je dober poseben za avte. Saj pravijo, če hočeš dobiti nov avto, moraš trgovca podmazati s par stotaki. In dokler je tako povpraševanje na trgu, bodo "free enterprizerji", veliki in mali tudi navijali cene.

Ker je zadnjih par tednov v več industrijah prišlo do zvišanja plač za okoli 15c na uro, se bižnijski krogi sedaj izgovarjajo, da zdaj sploh ni govora o kakem znižanju cen. To stališče je zavzel jeklarski trust, druge firme pa nameravajo slediti General Motors, to je cene še bolj zvišati. Tako bodo oni delavci, ki so bili ali še bodo deležni tega zvišanja plač, ostali tam, kjer so bili, drugi s fiksnimi plačami, na primer vladni uslužbenci, dalje stari ljudje, ki živijo od prihrankov ali majhne fiksne penzije, kakor tudi ostali delavci, ki ne bodo deležni meznega zvišanja, bodo pa toliko na slabšem.

Tako gre ta stvar pod našim toliko opevanim "free enterprizer-skim" sistemom. Dokler bo šlo, bo šlo. Ko bo ta igra prišla v slepo ulico, iz katere ne bo izhoda, se bo pa sesula. Resnica je sicer, da so profiti danes, že nekaj let tako visoki, da bi bile na splošno lahko primerne zvišane plače pretežne večine delavcev in še bi ostala lepa pogaca za delničarje, ki ne sejejo, marveč samo žanjejo. Lani so profiti po odbitku vseh davkov dosegli rekordno višino čez \$12 milijard, letos bodo pa še precej večji. Iz finančnih poročil za prvo četrtletje je razvidno, da so se profiti mnogih korporacij podvojili ali celo potrojili in četrtorili v primeru z isto dobo pred enim letom.

Bogato žetev imajo tudi mali trgovci. Čim višje so cene, tem večji je njih delež. Oni namreč delajo na odstotke. Od srajce, ki je na primer pred vojno stala dolar, je zaslužil 40c, danes pa zasluži dvakrat, trikrat več. Prilično tako je z vsemi drugimi predmeti in potrebščinami. Zato tudi tako bogata žetev za "free enterprizerje".

Ljudstvo bi si seveda lahko pomagalo, ako bi se oprijelo zadrugništva, ustanavljalo svoje trgovine, svoje zadrugne tovarne in druga podjetja ter jih patroniziralo. Potem bi ne bilo govora o kakem profiterstvu. Do take remedure seveda ni mogoče priti čez noč, marveč vzame leta. Ampak po tej poti kot korakom danes, pa sploh ne moremo priti drugam kot v — graben in "Hooverville".

Naval reakcije na unije ima to dobro stran, da bo ADF in CIO morda prisilili na združenje. Na sliki je videti (od leve na desno) Williama Greena, Philipa Murrayja, Daniela Tobina in Johna L. Lewisa. Ta četvorica velikih unijarskih mogulov se je 1. maja zbrala na svoji prvi konferenci, na kateri je razpravljala o združitvi CIO in ADF in skupni akciji za pobijanje velike antunijarske kampanje v kongresu in državnih zbornicah, kjer je bilo sprejetih že več zakonov za razušitev unij. O tej konferenci med predstavniki CIO in ADF je bila harmonična in se v principu izrekla na združenje.

ZMAGALI BOMO!

REPORTAŽE S POHODOV 18. DIVIZIJE

Tone Seliskar

(Nadaljevanje)

ZMAGALI BOMO!

Po hudih borbah na Ilovi gori smo se morali zaradi silne premoči umakniti. Prav za prav se niti umaknili nismo, le skrili smo se, saj smo čepeli le kakih tri sto metrov pod cerkvijo v gostem smrekovem gozdu. Bili smo popolnoma obkroženi od vseh strani. V gozdišču se je nahajal štab divizije, vsa komora z mulami, malo dlje so ležali borci Cankarjeve brigade in Ljubljanske brigade—ter sedemnajst težko ranjenih. Prebiti se nismo mogli, ker je bil spodaj na cestah okoli in okoli zid tankov in nekaj tisoč nemških pešakov. Sovražnik nas je sicer slutil v tem delu gozda in nas je vztrajno zasipaval z minami. Še danes ne morem razumeti, da ni izrazil našega obupnega položaja. Bili smo mu na milost in nemilost izročeni. Seveda bi se branili, kajpak, toliko bi se na življenje in smrt, toda da bomo takrat tako poceni odnesli svoje kože, si ni nihče mislil. Takrat je med nami kraljevala prislovica: Partizan ima srečo! Tokrat smo jo zares imeli veliko, veliko srečo!

Ležali smo na trebih in tiščali glave v zemljo. Čez nas so švigale dumdumke in so pokale med vejicami smrek, kakor da bi nešteto rok lomilo suhe veje. Spodaj na cesti smo slišali rožljanje tankov in rezke šive brzostrelk, pred nami pa so se razletavale mine. Iskale so nas vsepovsod, na levi, na desni, za nami, kakor da bi zlohotni, grabeljni prsti veličanske dlani vedno bolj stiskali pesti okoli nas. Prst in drobci železa so frčali po zraku, izverji in razstreljeni kamenje, in pošastno je odjekalo po gozdu, posebno tedaj, kadar je udarilo po nekaj min hkrati. Še nekaj hipov po eksploziji je živžvalo in švistalo po zraku, kak zelo velik kos izstrelka pa je zafortral nad nami, kakor da bi veličanska ujeta s peroti tolkla ob telo.

Ko smo tako ležali vsak za svojim zaklonom in so se naše mule pasle, kakor da ni nič hudega na svetu, ter smo gledali smrt, kako prihaja bliže in bliže in se spet oddalja, smo se počasi vsi udali v nekakšno neizbežnost vsega tega. Človek je prav za prav od silne lahkotnosti in na moč hitro se prilagodi vsemu. Vem, da sem prav tiste hiše mislil na tole: Pet metrov od mene se je razstrelila mina. Prst se je usula po meni. Duh po eksploziji je puhtel iz iz nje. Kadar sem doma bral v kakšni knjigi poglavja iz svetovne vojne, mi je bilo tesno pri srcu in mi šlo v glavo, koliko strahot človek lahko prenese. Zdaj pa, ko sem sam sredi tega, vem in čutim, da je človek v vsem svojem bistvu v resnici vsega zmogel. Vsi priganoni so se v človeku ohranili. Človek še vedno z lahkoto danes ubija, požiga in ropo. Toda nazvle temu razmišljanju, ki mi je od eksplozije do eksplozije vrtalo možgane, sem zavestno čutil, da je neke v vsem tem le prelomnica, in da prav mi, jaz, moj sosed na levi, moj sosed na desni, moj sin, ki leži poleg mene, moj drugi sin, ki leži nekaj metrov proč ob visoki smreki, tovariši okoli mene, borci, komandirji, komandanti in komisariji, da prav mi vsi stojimo na tej prelomnici. Spominjam se, da sva se s sinom tiste hiše razgovarjala šepetaje, saj je bilo deblo smreke najin skupen zaklon:

"Na kaj misliš ta hip?" sem ga vprašal.

"Da odnesem glavo!" mi je dejal.

"Torej misliš zdaj le nase, na nič drugega?"

"Nikakor ne! Brez glave sem ničerga. Kos krvavega mesa. Zmes kosti, zemlje, semenja in korenin. Pred nami pa je borba! Sovražnik je treba uničevati, zlasti pa moramo rešiti ranjence!"

Da, fant je imel prav! Mislim na glavo, da bodo lahko služile moči telesa stvari, za katero smo se podali v borbo ter vsem našim, ki so te moči potrebni. V tem odgovoru ni bilo nikakega pomišljanja, nobenega dvoma.

Toda kako je to s prelomnico? Mar naj spet vprašam fanta? Ne, to nima smisla. Pravkar je udarila mina prav blizu, ognjen plamen je osvrnil veje najine smreke in puh mi je kapo odnesel. Nekdo je neke pred nami pridružen vzkliknil. Ga že vodijo. Mar je ranjen? Ne, le ob deblo ga je stisnilo in omamljen je, drugače pa živ, zdrav in cel. Smrt je šavnila po njem, pa je zgrešila. Se že smeje. Bled je, toda lučka njegovega življenja, ki je že zapihala, spet gori s polnim plamenčkom. Že se po vseh štirih plazi na prejšnje mesto po svojo puško.

Pa vendar stojimo na prelomnici! Vse, kar je okoli mene, nad menoj in pred menoj, mi to potrjuje. Čakaj, še eno samo vprašanje stavim sinu.

"Če pogineš . . . ?"

"Prostovoljno sem šel v borbo. Nihče me ni silil, sam sem čutil, da moram iti, prak tako kakor ti, prav tako kakor mi vsi, kar nas je to! Vsaka borba je krvava. Ta pade, eden je ranjen, drugi odnese celo kožo. Premisli, kaj sva včeraj govorila pod šotorom: To je borba dveh svetov, to ni borba države proti državi, ne naroda proti narodu. Na eni strani je zlo, sila, nadvlada, krvočelnost, uboj, ječe, prisilno delo, sužnost, požig in rop. To je fašizem. Na drugi strani pa: svoboda, sproščnost, nova rast, nov svoboden človek, delo, skupnost, ljubezen ljudstvo. To je novi človek, ki vstaja iz te borbe. Na oni strani pred nami je prvo, na tej drugo. Rastem v novega človeka! Jaz sam ne pomenim nič. Tudi ti ne! Vsi pa smo nekaj! Če bi vsak samo nase mislil, teh ranjencev ne bomo mogli rešiti. Toda jih moramo, ker so del nas samih, ker bo brez njih vrzel v naši celoti!"

Da, to je prelomnica! Naslonil sem se na svojo puško, ki je bila pripravljena na strel, pa sem spoznaval v ognju in gromu te peklenke muzike gorja in strahot vso veličino tega trenutka. Pred nami je zlo! Hudo je treba samo s hudim pokončati! Dokler si ga božal in si ga hotel z dobroto in popustljivostjo okreniti na dobro, se je potuhnil, potem pa je spet nazaj vsekal. Zavedam se, da je v puški zlo! Toda zdaj je ta puška obrnjena proti zlu, ki hoče zavajevati ves svet!

"Nič več nismo teleta!" je dejal nenadoma moj sin srdito. "Vse do te borbe smo ponižno nastavili še desno lice, če nas je vrag udaril po levem. Zdaj pa, mahni nazaj! Glava za glavo!"

Naslonil sem lice še bolj krepko ob puško. Nič več se mi ni zdela mrzla. Čakam. V njej je ogenj, ki bo požgal zlo!

(Dalje prihodnjič.)

Takoj ob osvoboditvi je prevzelo vodstvo te vseobsežne mednarodne zarote samoupravo taborišča v svoje roke. To ni bila nič kaj lahka naloga, kajti morali so vzdržati strogostnost dvaintridesetih tisočev docela sestradanih pripadnikov vseh evropskih narodov in jih takoj oskrbeti z vsem potrebnim, zlasti pa so morali preprečiti, da se vsa ta množica ne vsuje iz taborišča in povzroči v okolici nevzdržen položaj—skratka, I. P. C. si je nadel nalogo, da obvlada položaj v taborišču vse dotle, dokler ne nastopi možnost organizirane repatriacije. Stopil je takoj v stik z ameriškimi vojaškimi oblastmi.

To je bilo prav na dan osvoboditve, drugo jutro pa so bili vsemu taboriščnemu prebivalstvu priobčeni sklepi I. seje I. P. C. z dne 30. 4. 1945, ki je bila opravljena na vse zgodaj. Navzoč je bil poveljnik ameriških osvobodilnih čet, podpolkovnik Fellens, ki je podelil vsa pooblastila glede taboriščne uprave predsedniku I. P. C. Patricku O'Learyju, našemu taboriščniku in enemu izmed voditeljev zarote, ki je bil sicer kanadski mornariški oficir, ameriške čete pa so prevzele zunanje varstvo taborišča. Ameriško vojaško oblastvo se je hkrati obvezalo, da prevzame v dveh, treh dneh vso skrb za varnost in prekrbo taborišča.

Izvršna organa I. P. C. v taborišču sta taboriščni starešina Oskar Müller, neustrašen nemški antifasist, ki so ga že esesovska oblastva v svojem strahu in v splošni zmedbi vsled "podvale" Avstrijca Kothbauerja in drugih zarotnikov postavile na to mesto, in taboriščni tajnik Jan Domagala, poznanski Poljak in trgovec po poklicu, gladek kakor jegulja, ki je držal že davno pod Nemci in poslej vse do končne likvidacije taborišča vse niti in nitke taboriščne uprave v svojih večjih rokah. — Živil je dovolj, zato se takoj zvišajo o broki.

Avstrijec Gustav Eberle, ki je podrejen taboriščnemu starešini, prevzame poveljstvo taboriščne policije. Nihče ne sme zapustiti taborišča. Kdor ima orožje, ga mora oddati I. P. C.-u. Samovoljna dejanja, zlasti pa dejanja zaradi osebnega maščevanja, so prepovedana in jim bo sledila stroga kazen. Delovne komande, ki obratujejo zunaj taborišča in ki služijo taboriščni prekrbi, dobe propustnico za odhod iz taborišča na delo. Taboriščno tajništvo popiše biveše esesovske internirance, nakar jih izroči I. P. C. ameriškemu vojaškemu oblastvu kot vojne ujetnike. (To so esesovci, po večini neNemci, ki so se bili kaj pregrešili zoper esesovsko strogostnost ali disciplino ter so jih esesovska oblastva vtaknila v taborišče; oblekli so jih v italijanske uniforme brez distinkcij in nastanili so jih v posebnem delu taborišča, ki je bil od nas povsem ločen.) Bivši taboriščni starešina Meassarian (Armenec, caristični emigrant) ter bivši poveljnik taboriščne policije Wernicke (berlinski kriminalce, ki je bil tolikokrat kaznovan, da

so ga končno kot nepoboljšljivega zelenca vtaknili v Dachau), ki sta bila nagrabila ogromno količino zlatnine in drugih vrednot in ki sta zaradi svojega krutega zatiranja drugih internirancev bila za časa svoje oblasti, t. j. do pred par dnevi, strah in trepet vsega taborišča, sta zaprta v bunkerju; na podstavi uredbe ameriškega poveljnika ju bodo po kratkem postopku ustrelili. O aretaciji raznih tovrstnih elementov v taborišču odloča vselej I. P. C. Nihče ne sme ničesar ukreniti proti njim po svoji volji.

Začasni poverjeniki za najvažnejše taboriščne resorje so: Jan Marczinkowski (Poljak, sposoben poslovni tip) za prehrano, dr. František Blaha (odlični in nadvse požrtvovalni praški zdravnik, sijajen organizator) za zdravstvo in desinfekcijo ter naš Oskar Juranic (odvetnik iz Sušaka in zaslužen španski borec, sedaj pomočnik načelnika v političnem oddelku ministrstva za zunanje zadeve v Beogradu) za pravosodje in strogostnost.

Druga seja, tudi z dne 30. 4. prejme uradno obvestilo ameriškega poveljnika, da je I. P. C. priznan kot vrhovno taboriščno oblastvo. Porazdeljeni so razni resorji, med njimi dodelitev dela in pošta (Nizozemec Jan Boelard), informacija in kultura (dr. Ali Kučič, bivši albanski minister za propagando), preskrba z vodo in z električnim tokom (marljiv in sposoben Poljak Farinik), skladišča oblek, obutve in perila ter pralnica (madžarski mejni grof Pallavicini György, lahкотen in uglajen svetovnjak ter sijajen poliglota).

Podpredsednika I. P. C. postaneta sovjetski general Mihajlov in Belgijec Arthur Haulot. Litvance bo zastopal sovjetski delegat, Norvežane Rasmus Broch, Grke pa dr. Nikola Jokarinis, vseučiliški profesor iz Aten. Poverjenik za zdravstvo dr. Blaha obdrži vse dotedanje osebe revirja z revirskim kapom vred. 2000 bolnikov, ki imajo pegavico, bodo v kratkem preselili iz revirja v ameriško bolnico, ki se naseli v bivši bolnici za esesovce v zunanjem delu taborišča. Interniranci dobe v kratkem svojo zasebno lastnino iz skladišča efektov. Jutri, 1. maja, bo velika proslava osvoboditve, ki nanjo povabimo ameriškega poveljnika, prireditelj pa bo Kučič. (Prvomajska proslava svobode je bila nadvse impozantna. Zastave tucatov osvobojenih narodov, ki so prišle že v prvem trenutku od bogve kje — na "jourhausu" sta že na dan po osvoboditvi plapolali velika sovjetska in jugoslovanska zastava z rdečo zvezdo—so krasile zborni prostor, kjer so desetstiči ob svečanih zvokih internacionale in raznih narodnih himn proslavljali svojo čudežno osvoboditev, ki jih je rešila ne le najmračnejšega suženjstva vseh časov, ampak tudi grozeče smrti, ki so jim jo namenili esesovci.)

Še popoldne istega 1. 5. je bila 3. seja. Patrick O'Leary (na kratko Pat) nam seznani z ameriškim kapetanom M. A. Agatherjem, ki nam pove, da moramo vsi najpoprej izpolniti in podpi-

sati vprašalno polo in sicer v štirih izvodih. Vestno moramo odgovoriti na vseh 30 vprašanj, sicer nas ne morejo repatriirati. (To bi bilo kaj enostavno, če bi imeli par tisoč ali vsaj par sto pisalnih strojev in če bi vsi obvladali angleščino. Tako pa je ta zahteva predstavljala domala nerešljiv problem, saj smo imeli tudi take narodne skupine, ki so štejele mnoge tisoče, ki pa niso imeli več kakor dva, tri ljudi, ki so obvladali angleščino in ki so znali hkrati tudi tipkati. Tak tovariš je mogel na dan izpolniti največ 20 vprašalnih pol, če se je pri vsakem vprašanju zamudil le minuto in če je delal čistih 10 ur. To delo je torej obetalo, da bo trajalo dolgo vrsto mesecev.) Belgijski major Goormaghtigh ima nalogo, da "prerešeta" internirance na podstavi vprašalnih pol in da jim nudi strokovno pomoč pri izstavljanju vprašalnih pol.

Kapetan Agather pojasni nato številne podrobnosti, tiče se izpolnjevanja vprašalnih pol in odgovorja na številna vprašanja delegatov. Pove tudi, da bo v taborišču poslovalo ameriško sodišče, ki bo sodilo vse tiste, ki so bili okrutni. Domagala poda številno stanje pripadnikov posameznih narodnosti, oz. držav, vpoštevajoč predvojne meje ter suvereno Čehoslovaško in Avstrijo. Taboriščnega prebivalstva je nad 32.000, potrebovali bomo torej okoli 130.000 vprašalnih pol.

Posamezne večje narodne skupine so imele v I. P. C. teledelegat:

1. Poljska: najpoprej Jozef Kokoszka, pozneje Edward Polak;
2. Sovjetsko zveza: najpoprej general Mihajlov, nato dr. Mastekin;
3. Francija: Edmond Michel (sedanji vojni minister), po njegovem odhodu pa pater Faldo;
4. Jugoslavija: Oskar Juranic;
5. Italija: Giovanni Melodia;
6. Čehoslovaška: dr. Franti-

šek Blaha, po njegovem odhodu pa Vojtěch Škopec;

7. Nemčija: Oskar Müller;
8. Madžarska: Pallavicini György Orgróf, po njegovem odhodu pa Elekcs Oskár;
9. Belgija: Arthur Haulot;
10. Nizozemska: Jean Boelard, pozneje Pieter van Geer;
11. Luksemburg: Wirtz;
12. Romunija: Voinoski, neje Andrei Coman;
13. Avstrija: inž. Al. Kothbauer;
14. Španija: profesor Pa.;
15. Grčija: prof. dr. N. Jokarinis, ko so ga pa za najpoprej Albanec Kučič, nato Tasos Hadjanastasiou;
16. Albanija in Bolgarija: Ali Kučič;
17. Norveška: Rasmus Broch (Norvežane in Dance so bili pred meseci repatriirali Šve. pristanom Nemcev. Zaostale težki bolniki).

Zidje so pozneje imeli svojo opazovalca v osebi dr. Scherberja, ki je za njim sledil Dorthheimer.

(Dalje prihodnjič.)

Razni mali oglasi

JANITORS

See superintendent

Night 5 P.M.

407 S. Dearborn

Listnica uredništva

Ker poštni zakon prepoveda vsako oglašanje kakršnega koli dopisnika, ki oglašajo pri svojih družtev ali drugih organizacij, ali pa kako drugo ali za zbiranje denarja, naj v poročilih ne omenjajo srečanj, srečanj, kakor tudi ne kar ali tumbulskih zabav, ako je nje določena vstopnina. Po upravnem zahteva od nas, da ne vnašamo oglašanj iz lista. alimo, držite se tega.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnike, knjige, koledarje, letake itd. slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarn

. Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue . . . Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in priložiti eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine in eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člani ali nečlane \$8.00 na leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.25 na tednik, se jim to priložijo k naročnini. Torej sedaj ni vzkro, red da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnina.

Cena listu Prosveta je:	
Za Zdrži. dravne in Kanado \$8.00	Za Chicago in okolico je \$8.50
1 tednik in 6.40	1 tednik in 7.10
2 tednika in 5.60	2 tednika in 6.30
3 tednike in 4.40	3 tednike in 5.10
4 tednike in 3.20	4 tednike in 3.90
5 tednikov in 2.00	5 tednikov in 2.70
Za Evropo je \$11.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja in Money Order v pisnu in si naročite Prosveto. list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priročeno pošljem naročnino za list Prosveto vsoto \$
1. Ime Čl. družina št.

Naslov
Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenč članov moje družine:

2. Čl. družina št.
3. Čl. družina št.
4. Čl. družina št.
5. Čl. družina št.

Mesto Država
Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

Dahavska kronika po osvoboditvi

Piše ZDENKO KNEZ

Kdor ni bil 29. aprila 1945 v dahavskem taborišču, si težko predstavlja nepopisno občutje brezmejne sreče, ki nas je vse prevzelo ob čudežni osvoboditvi. Prav tako si ne more prav predčuti kontrasta med poprejšnjim brezupnim mrakom in tedanjem jarko lučjo svobode. Takšnih trenutkov je v življenju kaj malo. Kdor jih doživi, jih ne pozabi več.

Življenje, ki nam je bilo pravkar v drugo podarjeno, je terjalo od nas, da takoj rešujemo njegove nove probleme in nam ni puščalo mnogo časa, da se vdamo občutki sreče. V taborišču je bilo 32.000 internirancev iz 34 držav, ki so vsi hoteli takoj domov ali po vsaj ven iz taborišča. O tem pa ni bilo govora, ker je vojna še razsajala v naši neposredni bližini, podirala železnice, ceste in mostove ter dopuščala le premikanje čet in tistega, kar je njim potrebno, nikar pa množice selitve kakor tucata milijonov internirancev in drugih nasilno preseljenih ljudi iz vse Nemčije na njihove domove. Prebivalstvo da havskega koncentracijskega taborišča je ob osvoboditvi nudilo približno tole sliko glede državnih pripadnosti, oziroma narodnosti:

1. Poljska	9.200
2. Sovjetska zveza	4.900
3. Francija	3.700
4. Jugoslavija	3.200

5. Italija	2.200
6. Čehoslovaška	1.500
7. Nemčija	1.100
8. Madžarska	1.040
9. Belgija	810
10. Nizozemska	500
11. Luksemburg	435
12. Romunija	376
13. Avstrija	342
14. Španija	200
15. Grčija	192
16. Latvija	130
17. Albanija	50
18. Argentina	1
19. Armenija	1
20. Bolgarija	5
21. Danska	2
22. Estonija	8
23. Finska	1
24. Irak	1
25. Iran	1
26. Kanada	1
27. Latvija	20
28. Malta	1
29. Norveška	80
30. Portugal	5
31. Švica	1
32. Turčija	6
33. Velika Britanija	6
34. Združene države Amerike	6
Zidje	2.100
Brez državljanstva	12
	32.133

Že februarja 1945 so se jeli v največji tajnosti sestajati vodilni predstavniki nekaterih narodnih skupin pri tajniku ("pisarju") bloka 24, Poljaku Leonu Malczewskemu, kjer so se posve-

tovali o ukrepih proti esesovskim nakanom, da tik pred polomom Nemčije pobijejo vse taboriščno prebivalstvo. Posrečilo se jim je, da obveste ameriške čete, ki so bile v bližini taborišča, o strahoviti nevarnosti za taborišče. Ameriški tankovci so kar na svojo roko s povsem nezadostnimi močmi tvegali napad na esesovsko posadko in nas s tem vse rešili, kajti kmalu je za njimi sledilo pojačanje, kar jim je omogočilo, da so obdržali taborišče v svojih rokah. Esesovci, prav tako kruti kakor strahopetni, so bili sprčo nenadnega napada tako zbegani, da sploh niso nudili resnega odpora. Razobesili so bele zastave, toda nek strojničar na enem izmed taboriščnih stražnih stolpov je kljub temu streljal s svojo strojnico, pri čemer je ubil nekega interniranca. Ta podlost je Američane tako razkačila, da so pobili vse polno esesovcev, ki bi bili sicer, sprčo bele zastave, ostali živi. Ostale pa so odvedli v ujetništvo.

Tako je torej že pod esesovci, ki so vsak najmanjši poizkus organizacije takoj kaznovali s smrtjo, če so ga zasledili, nastala ilegalna uporniška organizacija, ki si je nadelala naziv "International Prisoners' Committee" ali po naše Mednarodni ujetniški odbor (kar sicer ni ustrezen naziv, ker nismo bili ujetniki, marveč interniranci.) Ta odbor, ki smo ga na kratko imenovali I. P. C. (izgovarjaj pa si si), so sestavljali delegati posameznih narodnih odborov, ki so bili prav tako nastali že pod Nemci.

PROLETAREC

Je v boju za pravice delavcev 42 let.

NAROČITE SI GA!

Stane za celo leto \$3. za pol leta \$1.75.

. za tri mesece \$1.

STE SI

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

LETNIK 1947. že naročili?

Stane \$1.50. Za v stari kraj \$1.65.

V zalogi imamo tudi Adamičeve ter razne druge angleške knjige. In pa VELIKO SLOVENSKIH. Pišite po cenik.

Naslov:

PROLETAREC

2301 S. LAWDALE AVENUE
CHICAGO 23, ILLINOIS